

Operatorji so odgovorni za krvolitje.

Izjave odbornikov rudarske unije v Herinu, predsednika Lewisa, predsednika Illinoiske delavske federacije, polkovnika Hunterja in drugih avtoritet ponovno potrjujejo dejstvo, da je premogovniška družba s svojo oboroženo gardo zakrivila krvavo bitko. Družba je prelomila pogodbo in njeni gardisti so najprej ubili dva stavkajoča rudarja. Mnoge preiskave so zdaj v teku. Delavski tajnik Davis poziva operatorje in rudarje da končajo stavko.

Izjava okrožnega odbornika rudarske unije.

Herrin, Ill. — Hugh Willis, distriktni odbornik rudarske organizacije v Herrinu, je izjavil v soboto, da prvi strelji so prišli iz pušk kompanijskih gardistov. Gardisti so ubili dva stavkajoča rudarja, ki sta bila v deputaciji, katera je šla k jami s zahtevo, da družba preneha s nakladanjem premoga, dokler traja stavka.

Willis je izjavil:

"Southern Illinois Coal Co. je naravnost odgovorna za prelitje kri v Herrinu. Kompanija je pretrgala pogodbo s našo unijo, nepravno je prelomila pogodbo. Obljubila nam je, da ne bo pobirala premoga s parnimi lopatami, dokler traja stavka, ako je prišla do premogovne žile, je odslavila unijske delavce in pričela dovažati stavkajoče iz Chicaga in oborožene gardiste. Gardisti so se nesramno obnašali napram državljanom tukajšnje okolice, ustavljali so jih na javni cesti, ki vodi mimo jame in jih podili nazaj. — Ko je prišla družba pred enim tednom nalagati premog v vagon, je naša organizacija poslala deputacijo k superintendentu McDowellu, da ga opozori na pogodbo s unijo. McDowell je odgovoril, da je dobil od lastnika jame Lesterja nalogo, da kopije in izvaža premog. Dne 15. junija so prišli prvi stavkajoči iz Chicaga v spremstvu oborožene garde in dne 21. junija so nakladali premog s polno paro. Zopet je šla deputacija rudarjev k jami, toda oboroženi čuvaji so jih sprejeli s strelji iz pušk. Dva stavkarja sta bila ubita. Ko so rudarji izvedeli za ta zločin, se niso mogli več premagati. Oborožili so se in še tisti dan napadli jama, jo osvojili in ujeli stavkajoče ter gardo. Posledica je bila, da je bilo dvajset do petindvajset mož ubitih in okrog 15 ranjenih."

Willis je informiral državne oblasti v Springfieldu, da se ni treba bati nadaljnjih nemirov. Rudarji bodo čuvali rudnike po vsem okolišju in skrbeli, da se nič žalega ne zgodi delavcem pri sesalkah, nameščencem v pisarnah in jamskim čuvajem, ki skrbijo, da se ne dela škoda v rovih tokom stavke.

Polkovnik Hunter obtožuje operatorje.

Polkovnik Hunter, predstavnik državne milice v Herrinu, je ponovno izjavil v svojem uradnem poročilu, da je družba zakrivila krvolitje zadnje srede. Hunter pravi, da je opozoril družbo, da naj preneha s delom, toda družba je prelomila pogodbo in izvala stavkarje s oboroženimi barabami, ki jih je najela v Chicagu. Lester in McDowell sta mu po odgovorila, da si ne dasta od nikogar ukazovati, kaj smeta početi in da imata "za vsak slučaj" 45 oboroženih mož.

Lewis in Walker polagata krivdo kamor spada.

Springfield, Ill. — John H. Walker, predsednik Illinoiske delavske federacije, je dejal: "Ozkušujemo dogodbje v Herrinu. Organizirano delavstvo je proti fizični sili za izravnavanje sporov, toda odgovornost leži na nesramnih profitarjih, ki so med vojno izkoriščali ljudstvo in ki zdaj brutalno poskušajo streti delavske organizacije z vsemi postavnimi in nepostavnimi sredstvi. Kdo je prvi dvignil orožje? Družba s svojimi gardisti!"

Cincinnati, O. — John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije, je dejal zadnji petek, ko se je vrnil iz Clevelanda na konvencijo A. F. of L., da organizacija rudar-

jev ni v najmanjši meri odgovorna za dogodke v Herrinu. "Premogovniške družbe imajo tisoče detektivov med rudarji, pripravljanih za vsako provokatorsko delo," je rekel Lewis.

Frank Farrington, predsednik okrožne unije v Illinoisu, se je odpeljal v Herrin.

Ranjen stavkocaz pravi, da so imeli rudarji prav.

Herrin, Ill. — Joseph O'Hurke, ki ima osem ran in težko, še okreva, je v tukajšnji bolnišnici ponovno izjavil:

"Ako bi bili rudarji vsakega izmed nas napolnili s svincem, ne morejo biti odgovorni. Ljudje, ki zaslužijo kroglo, so lastniki rudnikov, ki so nas nalagali, da so nas dobili za akabako delo. Unijski rudar imajo prav; jaz jih prav nič ne obtožujem. Jaz nisem akab. Ko sem prišel sem in izvedel, kaj se godi, sem skušal pobegniti, toda oborožena straža me ni pustila. Enako se je godilo drugim. Vrhutega so gardisti, ki so bili s nami v jami, ubili dva unijska rudarja v sredo jutraj, predno so nas napadli stavkarji."

Najskanjeje proti šerifu in drugim oblastem v Herrinu.

Chicago, Ill. — Kapitalistično časopisje javlja, da bo guvernator zahteval ostavko šerifa Thaxtona v Williamsonu okraju, ker ni zahteval milice in ker je še danes na zahteva. Šerif je obdolžen, da drži z rudarji in da noče nikogar aretirati. Časopisje se silno zgraža, ker ni bil še nihče aretirani v Herrinu. Mrliškoogledna porotna preiskava se vrši v ponedeljek.

Governor Small tudi grozi, da odstavi polkovnika Hunterja in državnega nadzornika rudnikov Medilla ter državnega pravdnika v Herrinu, ker se "obotavljajo a s kriminalnim postopanjem proti rudarjem."

V soboto je guvernator poslal pet visjih miličarskih častnikov pod vodstvom generala M. J. Foremana, da izvedejo neodvisno preiskavo v Herrinu.

Tisoč mož milice še vedno čaka v Chicagu na odhod v Herrin, toda šerif je sporočil, da ne potrebuje vojakov.

Southern Illinois Coal Co. grozi, da bo tožila rudarsko unijo, obično Herrin in okraj Williamson za odškodnino. Časopisje poziva sodnike mrtvih stavkocazov in gardistov, da dvignejo enake tožbe.

Iz Washingtona je prišla vest, da sta predsednik Harding in delavski tajnik Davis konferirala glede dogodkov v Herrinu in potem je bilo poročano, da je predsednik pripravil na akcijo, dočim je Davis apeliral na operatorje in rudarje, da naj končajo stavko.

Natančno število mrtvih še zdaj ni znano. Domneva se, da je 25 do 29 mož mrtvih in 13 ranjenih; med temi so trije unijski rudarji ubiti in šest je ranjenih.

V petek je pribežalo pet Mehikancev v West Frankfurt. Sumi se, da so bili med stavkocazi v Herrinu, poslani iz Chicaga. Ko so begunci videli večje število rudarjev na železniški postaji, so pričeli divje bežati in eden teh je padel čez 50 čevljev visoko strmino in si zlomil vrat. Bil je na mestu mrtve.

Časopisje prinaša dolga, jokava poročila o "trdosrčnih ljudeh v Herrinu, ki se ne zmenijo za mrliške v mrtvašnicah, ki tam leže nepoznani in od vsega sveta zapušteni". Najbolj jezi reporterje, ker rudarji pravijo, da so bili stavkocazi in gardisti "čikaški

RUDAR JOHN WILBURN V VIRGINIJI SPOZNAN KRIVIM

Charles Town, W. Va. — John E. Wilburn, rudar-pastor, ki je bil obtožen, da je sodeloval pri umoru deputišerifa Goreja v okraju Logan ob času znanega pohoda stavkajočih rudarjev v Mingo, je bil v petek spoznan krivim. Proces proti Wilburnu je trajal enajst dni. Prvi obtožbenec, unijski odbornik Blizzard, je bil oproščen. Na vrati je še okrog sto rudarjev.

DVA RUDARJA UBITA V ZAPADNI VIRGINIJI

V Fayetteu, Pa., smrežajo 75 do 100 rudarjev dnevalo iz kompanije skih hiš na ceno.

"POBITE RUDARJE!" SE GLASI ŠERIFOV UKAZ V INDIANI

Clarksburg, W. Va. — V isrednih, ki so se vršili 23. junija na tiru cestne železnice, kjer so stavkarji ustavili voz, napolnjen s stavkocazi in deputišerifi, sta bila dva unijska rudarja ubita in trinajst stavkocazov je bilo ranjenih.

Hudson Coal kompanija je pričela obratovati premogovnik s stavkocazi zadnji ponedeljek. Dvajset rudarjev je bilo posrta aretiranih in mrtvih v tukajšnji okrajno ječo. Sodišče je pooblastilo šerifa Younga, da sme najeti tisoč deputišerifov, ki imajo bližnji stavkocaze.

Allentown, Pa. — Evkalijski kufolnih rudarjev v okraju Fayette se nadaljuje. Vsek dan v 75 do sto rudarjev na cestah kompanijskih stanovanj. Tako poroča okrajni odbor rudarske organizacije.

Terra Haute, Ind. — Tri mrtvašnice so zopet polne s čelimi v tukajšnji okolici pod zaščito armade deputišerifov. Pri vsaki jami je pet deputijev, ki imajo ob šerifa Adamsa ukaz, da streljajo ukaz, da streljajo na prvega stavkarja, ki se približa, in sicer streljajo tako, da ubijejo. "Shoot to kill!" se glasi povelje.

REPUBLIKANSKA STRANKA V KANSASU IMA KANDIDATOV KOT SMETL

Samo za guvernorsko kandidaturu so se prijavili štirinajst oseb.

Kansas City, Kans. — Republikanska stranka v državi Kansas, v zapadnem paradisu prohibicijonistov in delavskih nasprotnikov, ima štirinajst kandidatov za guvernorsko kandidaturo. Imena vseh teh kandidatov pridejo na glasovnico pri primarnih volitvah.

Ko je veliko kandidatov, ima tudi vsak svoj program, tako da se nazadnje ne ve, kakšen je sploh program republikanske stranke, ali če ima stranka sploh program.

Stara Carrie Nation, ki je včasih v torbeli nosila sekirke s sabo, da je z njo razbijala salune, bi se gotovo v grobu obrnila, ako bi poznala programe teh kandidatov.

Med kandidati je tudi 23-letna deklica Helen Pettigrew iz Kansas Cityja. Punica nosi kratka krila, ljubi "jahanje" in pleše rada. Lase ima kratko pristrižene. Isreklja se je za pivo in vino. Prisegla je boj vsem mračnjakim postavam, katerih je v Kansasu veliko.

Dekle pravi, da pojde v družbi svoje sestre od mesta do mesta, od vasi do vasi in da bo govorila proti mračnjakim postavam, ki uklepajo ljudstvo v Kansasu.

Primerne volitve v Kansasu so 18. avgusta.

POPLAVA JE UNIČILA VODNO VODNO NAPRAVO.

San Antonio, Tex. — Telefonsko sporočilo naznanja, da je velika poplava odnesla vodovodno napravo za umetno namakanje pri Mercedesu, Tex. Naprava je stala en milijon dolarjev.

PREDSEDNIK HARDING IN ŽELEZNIŠKI DELAVSKI ODBOR.

PREDSEDNIK HARDING JE PRIPOROČAL 23. MAJA PRAVILO MEKDO.

Železniški delavski odbor je je znižal pod najnižji eksistenčni minimum.

New York, N. Y. (Fed. Press). Predsednik Harding je v svojem govoru na 23. maja, ko je govoril tukaj, približno rekel tole:

"Pri našem prizadevanju, da se vpostavi pravica, moramo gledati na to, da pride medni delavci v močno gospodarsko pozicijo. Njegova najnižja meza mora biti tako velika, da zadostuje za udobnost, da iz svoje hiše napravi dom, da se lahko zavaruje in da bo za obstanek ne onemogoči stvari, radi katerih se izplača živeti. Tukaj mora ostati za poduk, za oddih in nekaj malega prebitka za hranjenje. Svoboda akcije mora biti taka, da se lahko popolnoma razvijejo individualne zmognosti."

Mezde, katere je znižal železniški delavski odbor in katere bodo prejemale tisoč in tisoč železničarjev, znašajo na leto od \$768 do \$916. Največ jih seveda prejema najnižjo mezdo.

Ali bo mogoče železničarjem živeti tako, kot je predsednik povedal pred nekaj tedni nazaj, da moramo živeti, da se vpostavi pravica?

Narodni industrijski svet, zelo konservativna organizacija, je dognal, da mora biti za družine, ki žive v mestih kot River Falls, Mass., Lawrence, Mass., West Hoboken, N. J., Cincinnati in Worcester, Mass., najnižja letna meza od \$1,144.79 do \$1,334.70. To je najnižji minimum.

Ako primerjamo te številke s mezdami, ki jih bo prejemale tisoč železničarjev, se takoj pričamo, da bodo ti železničarji mnogo manj prejeli, kot je določen najnižji eksistenčni minimum. Železničarjem ne bo preostajalo drugega, da delajo dolgo, ako bodo hoteli prehraniti svoje družine, ali pa s družinami vred počasi umirati lakote.

ZAMORCI NIMAJO PRAVICO.

Tako izjavljajo govorniki na konvenciji Društva za napredek zamorskega ljudstva.

Newark, N. J. — Arthur B. Springarn, odvetnik v New Yorku, je izjavil na letni konvenciji Narodnega društva za napredek zamorskega ljudstva, da se status zamorcev po civilni vojni ni dosti spremenil, čeprav ustava Združenih držav še skozi veliko let garantira vsem enake pravice.

"Z vsemi plemenskimi manjkami se postopa z razliko," je rekel Springarn. "Razlikovanje se da omejiti z močjo manjšine. Zamorec je izkoristil, ker je najvernejši, najiskrnejši in zadnji, ki se organizira in ker se najbolje izkoristi. On lahko upa, da bo užival pravice, katere bi moral imeti, ako apopolni organizacijo, da funkcijonira v interesu vsakega člana plemena..."

Praktično nima zamorec nikjer v Združenih državah enake prilike z belopoltnim človekom na sodišču. Celo v takih občinah, v katerih so najboljše razmere, ne bo porota tako stopala z zamorcem, ki se je čez mero zaljubil v belopoltnega dekleta, kot z belopoltnim človekom, ki je storil ravno to z zamorskim dekletom.

Naglašal je, ako bi bilo Narodno društvo za napredek zamorskega ljudstva pravilno podpirano, tedaj bi bilo močno.

SLIČICA IZ DANAŠNJE Družbe.

Holdingford, Minn. — Pred sodnika so prignali Johna Wellna, obeta osemnajstletnega otroka, ker ne podpira družine. Ko je oče stal pred sodnikom, je rekel sodniku: "Sodnik, ali me tudi vi pokarate?" Sodnik je odločil, da naj bo šest mesecev na preizkušnji.

NAGRADA DELAVCA, KI SE JE BOJEVAL ZA DEMOKRACIJO.

Bellville, Ill. — (Feder. Press). — Herbert Conrad, 21 let, ki je izgubil roko na fronti v Franciji, je umrl v tukajšnji bolnišnici za težko rano, katero si je povzročil sam, ko se je 5. junija ustrelil v glavo. Njegova izpoved na smrtni postelji je bila kratka: "Bil sem brez dela in brez vsega in ni bilo več upanja, da bi mi bil kdo kaj pomagal."

KAKO SE JE ZNIZALA VOZNA NA ŽELEZNICAH.

ZA NEKATERO BLAGO SE JE ŠE POVIŠALA.

Veleblazniško časopisje pa kriči na ves glas, da je tovarnina znižana za deset odstotkov.

Minneapolis, Minn. — Toliko oglasano in hvalisano znižanje voznine za tovarno blago, odredeno po meddržavni trgovski komisiji v maju, bo prav malo koristilo človeku, ki bo poslal malo blaga. Tako izjavlja Lee Kuempel, podpravnatelj Društva prevoznikov.

Ta izjava je bila podana, da se odgovori na pismo neke grocerijske tvrdke, ki trdi na debelo in ki izjavlja, mesto da je bila tovarnina znižana za deset odstotkov, je bila povišana za 5½ odstotkov za gotovi razred pošiljatev.

Pisec pravi v svojem pismu, da se v dnevnem časopisju čitajo vrste s debelim tiskom o desetodstotnem znižanju tovarnine. Naravno je mladi vsak človek, da to znižanje velja za vse razrede: poln voz, partijo ali pa majhno pošiljatev. Tvrdka je vprašala, kako visoka je voznina za konzervirano hrano iz Indiane v Minnesoto in je pronesla, da je za 5½ odstotkov višja pri sto funtih teže, kot je sedanja voznina. Železniški pisarniški uslužbenec je povedal trditi, da se poviša voznina za vse pošiljateve četrtega razreda. Sprememba velja le, ako se pošlje en železniški voz blaga.

Kuempel razlaga na to pismo, da je bilo desetodstotno znižanje odredeno za vse razrede tovarnega blaga, izjema velja le tam, kjer so trgovska komisija in železniške družbe še preje znižale voznino.

Kuempel dalje pojasnjuje, ako bo kdo po prvem juliju poslal voz žita, živine, lesa ali drugih poljskih produktov, ne bo deležen znižanja, ker je bila cena že prej znižana.

Is tega in nadaljnega njegovega pojasnjevanja sledi, da farmarji ne bodo imeli koristi od zadnjega znižanja.

R. Hemmennyway, predsednik organizacije delavcev za vzdrževanje železnice, je postavil razkritično znižanje voznine v pravo luč, ko je rekel:

"Takozvano 10-odstotno znižanje tovarnine je malo več kot navadna propaganda, da upraviči železniške družbe do znižanja meze na debelo. To je samo druga metoda za norčevanje iz javnosti."

UMAZANA METODA RAZKRITA.

New York, N. Y. — Državni pravdnik Banton v New Yorku je odkril čudne metode za iztirjavanje denarja, katerih se poslužuje tvrdka, ki si je nadela ime Merchants' Association in ima svoj glavni stan v Minneapolisu. Banton je pozval lokalnega ravnatelja te tvrdke v svojo pisarno, da razloži, zakaj razpošiljajo takozvano "zadnje obvestilo", ker ljudje mislijo, da je to sodniško obvestilo. Državni pravdnik pravi, da taka pisma tvorijo kazniv dejanja, ker se lahko smatrajo za grozilna pisma.

VREME.

Chicago in okolica. — Torek oblačno in topleje. Zmerni vzhodni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 75, najnižja 54. Sonce izide ob 5:16, zaide ob 8:29.

USODA TUJEZEMSKIH POLITIČNIH JETNIKOV OLAJŠANA.

PROSTI BODO LAHKO PROTI POROŠTVU, KO ČAKAJO NA DEPORTACIJO.

Tako poroča Ameriška unija za civilno svobodo.

New York, N. Y. (Fed. Press). — Politični jetniki, katerih kaznen je bila znižana, bodo odsej lahko ostali svobodni, ako čakajo na deportacijo, ako položijo poročstvo. Ameriška unija za civilno svobodo poroča, da je prejela tako obvestilo od justičnega departamenta. Dandaj ni delavski departament dovolil takim tujcem poročstva, ako so bile njih kazni znižane, češ, da nima pravice kaj takega dovoliti, ako je kazen znižana. Posledica takega naziranja je bila, da so bili tujcemski delavci aretirani, ko so zapustili ječo. Ni jim bila dana prilika, da izravnavajo svoje osebne afeze. Prepeljali so jih takoj na Ellis Island, da jih deportirajo. Dovoljeno jim ni bilo, da vidijo svoje prijatelje, da zanje aranžirajo potrebne stvari in se pobrigajo za njih družine.

Odzdaj naprej bodo ravnali s tujcemski, katerih kaznen je bila znižana, kot s tujcemski, ki so presedeli svojo kaznen in katerim je bilo dovoljeno položiti poročstvo.

John W. H. Crim, pomožni tajnik v justičnem departamentu, je obvestil Ameriško unijo za civilno svobodo o tem postopanju takole:

Takozvani politični kazneni, katerim je bila kaznen znižana ali so bili pomilosteni, bodo lahko svobodni, da lahko izravnavajo svoje afeze, ako položijo poročstvo za dogovorjeno vsoto, ki je odvisna od tujesamca, za katerega se gre. Jamčevino ali jamčevina odobri delavski tajnik, ki garantirajo, da se dotični tujec sam izroči izseljeniškim oblastim za deportacijo na določen datum ali pa pred njim."

NEMŠKA REAKCIJA NA DELU.

Rathenau, sunanji minister umorjen.

London, 25. jun. — V Berlinu je proglašeno vojno stanje, radi nemirov, ki so izbruhnili zadnje dni. Na delavske unije je izdan manifest, ki pozivlje delavstvo na mir v slučaju napada od reakcionarnih junckerjev.

Berlin, 25. junija. Včeraj so monarhisti izvršili napad na Walterja Rathenaua, najboljšega ekonomskega izvedenca v Nemčiji, na njegovem domu. Morilec, ki o bili brčkone maskirani, so oddali nanj strele, nato pa vrgli v njegovo stanovanje še ročno granato.

Vsega so oddali nanj 10 streljov, pri čemur se je zgrudil mrtev.

Splošno sodijo, da so morilec isti monarhisti kot so ubili lanske leto Erzbergerja in skusili pred tremi tedni ubiti socialističnega voditelja Scheidemana.

Berlin, 25. jun. — Predstojnik policije je razpisal nagrado 1.000.000 mark za prijem morilec dr. Walterja Rathenaua. Splošna federacija delavskih unij v Leipzigu pa je danes proklamirala 24 urno splošno stavko po celi Nemčiji v protest nasilstvom reakcije.

TRINAJST ZAMORCEV JE BIL LO LINČANIH V MAJU.

Chicago, Ill. — Ameriška unija za civilno svobodo poroča, da je bilo v mesecu maju linčanih trinajst zamorcev. Enajst zamorcev je bilo linčanih v Texasu in dva zamorca sta bila linčana v Georgiji. Poleg je izvršila ulična družba nasilja proti šestnajst belopoltnim osebam in štirim zamorcem. Pri treh posopjih so bile položene bombe, med temi posopji je dom šupana v Columbusu, Georgija, ena zamorska cerkev in dom nekega zamorca v Dallasu, Tex., so bila sežgana. Kukluskovci so pri teh nasilstvih igrali precejšnjo ulogo.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračaja.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2827-28 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v obljubljeni n. pr. (Junija 30-32) poleg valga imena ne bodo pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovno je pravilno, da se vam ne ustavi list.

SOCIALISTI SO BREZBOZNEŽI, KAJNEDA!

Socialisti so brezbozneži, ki hočejo ljudstvu iztrgati vero iz srca.

Čitatelji, dostikrat ste slišali in čitali take očitke posebno iz ust tistih, ki pravijo, da uče čist in nepokvarjen Kristov nauk. Ali so pa ti očitki resnični, ali so socialisti tisti grdožeži, ki trgajo ljudstvu vero iz srca?

Oglejmo si malo človeško družbo. Treba ni globoko poseči vanjo, in že se prepričamo, kdo ljudstvo pripravlja ob vero.

Bogatinov pes pije mleko za zajtrke in prejema za obed in večerjo tečno hrano. Pozimi spi na gorkem, poleti v senci na hladnem. Nekateri bogatini prireajo svojim psom sijajne pogrebe in postavijo jim spomenike. Nekateri milijonarke kupujejo svojim kužkom celo toplo obleko pozimi in ovratnike okrasijo z dragulji. Pes je žival.

Človek je najvišje bitje na svetu in je ustvarjeno po božji podobi, pravijo tisti, ki razlagajo sv. pismo drugim ljudem. Otroci siromašnih starišev hodijo brez zajtrka v šolo, dostikrat gredo tudi brez večerje spat. Mesto mehke blazine jih čaka trdo ležišče, pozimi prezebajo v nezakurjenih sobah in dostikrat nimajo perila na sebi. Kadar siromak umre, mu ne postavijo spomenika, še manj mu prirede sijajen pogreb. Pokopljejo ga na prostoru za siromake, kjer raste na grobovih plevel in se grobovi dosti ne ločijo od navadne ledine.

Človek je najvišje bitje!

Koliko duhovnov ste že slišali pisati in pridigati, da so take življenske razmere nekrščanske in Bogu nedopadljive in da žive bogatini pogansko življenje, katerim je več za kužka kot za siromašnega človeka? Prav malo, kajne? Večina pa pridiga siromakom, naj trpe na tem svetu, ker bodo prejeli plačilo na drugem svetu.

Delavci in farmerji so pričeli misliti in prišli so do zaključka, da je nekaj narobe na svetu, če se bogatnemu psu, ki je navadna žival boljše godi kot siromašnemu delavcu ali farmerju. Taka je filozofija zdrave človeške pameti, katere tudi jezuitska kazuistika ne pobije.

TEKSTILNI BARONI SE POČUTJO SREČNIM.

Pravo veselje se je razlilo med tekstilnimi baroni, ko je najvišje sodišče razveljavilo zakon za obrambo otrok. Tekstilni magnati niso tega povedali sami, ampak zanje je govoril James A. Emery, glavni odvetnik organizacije tekstilnih tovarnarjev.

Ta gentleman, ki prejema za svoje delo kot glavni odvetnik izredno veliko letno plačo, čeprav mogoče ne ve, kako se bombaž prede v nitke in niti zopet v tkanine, se je po razsodbi najvišjega sodišča izrazil takole:

"Tekstilni tovarnarji so v prejšnjih letih z ekonomičarji vred v drugih strokah z velikim strahom opazovali naraščajočo tendenco proti vladnemu uravnavanju industrije na ta način, da se posluži moči, ki jo ima kongres. Tekstilni tovarnarji priznajo, da bo odlok precej dosegel proti prizadevanju takega nezaslišanega umešavanja v biznis."

Tekstilni baroni se vesele! Njih hčeram in ženam bo torej prav dobro tehnika jed, čeprav bodo vedele, da denar za razkošno življenje, prirejanje bogatih poedin, pohajanje v zimski in letna letovišča, prirejanje razpisnih plesov itd. prihaja od dela, ki ga izvrše drobni otroški prstki. Seveda žene tekstilnih baronov in njih odrasle hčere ne bodo videle, kako se malenkost v zatohlem in duhamornem tovarniškem zraku obračajo okoli vreten, krempljev in tkaljskih stolov. Pogled na to jim bo prihranjen.

Ampak proletarska mati bo potočila solzo za solzo, ko bo morala svojega malega dečka ali hčerko poslati v tovarno, da pomaga prehraniti družino, mesto da hodi v šolo.

Vi, ki pridigate krščanstvo delavstvu, ga učite potrpežljivosti, pojdite oznanjevat krščanstvo tem bogatim poganom, ki izkoriščajo na eni strani male otroke, na drugi pa bogato darujejo krščanskim cerkvam. Delavstvo pa pustite s svojimi tolažbami o plačilu po smrti na miru, pa boste izvršili pravo krščansko delo po naukih Krista, ki je rekel: "Pustite male k meni."

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Fairmont City, Ill. — Zopet nadlegujem urednika in staveca, sedaj pa s druge strani, obsejan od jutranjega solca. Ker vidim, da se naši rojaki nič ne oglašajo ter kar vsaki dan nosijo svoje izmučene kosti v tovarno. Jaz lepo v senci sedim, pa roke levim, pri sosedovi Ančki še kaj drugega dobim in svehlih ribic naložim, poleg tega pri kranjski potlej sedim.

Tako se godi pečlarju, da si nikdo ne zaleti boljega. Že tri leta ne delam, pa tudi za tri nadaljnjaja prav nič ne "porajam", saj je tudi hudiš prečivil, ko je prišel na ta svet po duše, poslan od velikega Luciferja, Psihofaga, da mora pripeljati dovolj duš, da ne bo pekel prazen. Ubogi hudiček je prišel k stari ženi, ležeči bolni na postelji, da ni imela kaj za dajati v usta. Hudiš je našel skatljivo strešnih šabljev, vse pozobal in se ob tem prečivil, samo da je imela žena kaj jesti.

Tu je več takih hudičkov, pa nočejo zobati šabljev in samo gledajo, kje bi kaj dobili za v usta. Kdo pa je temu kriv? Ljudje sami, ker niso složni. Pri tukajšnji cinkarni je bilo delavstvo še organizirano, delavci mehkiško narodnosti pa so največ pripomogli, da je bila unija razbita. Sedaj zopet radi delajo po \$3 ali \$4, dočim so imeli prej po \$5 do \$8. Ljudje so še preveč zmešani, ni složenosti med njimi.

Največ je tu Čehov in Hrvatov, drugi so Mehikanci, Madžari, veliko je tudi Litvinov in nekaj Angležev. Tudi Nemec je precej šnje število, ki pa so vsi bogati in imajo lepo urejene velike farme.

Ako kdo izmed rojakov hoče biti v kraju, kjer je dobra zemlja in dobra voda, veliko tovarn in so dobro organizirani po promogovnikih, vlak prost do rogov, lahko pride sem. Če bi vas prišlo več skupaj, bi lahko ustanovili svoje podporno društvo. Jaz imam dovolj prostora, da bi ga vam dal brezplačno, poleg pa še zemljo in pašnik za krave prosto. Želel bi, da bi nas bilo kaj več skupaj in bi s našimi ljudmi sedeli v senci ter rake lovili. Ne bi bilo treba imeti Slovake ali druge narodnosti za tovariše.

Rojaki mislijo, da sta Fairmont City in East St. Louis Bogu za hrbtom in hudišu pod nogami. Ni tako. To je v precej prijetni deželi, imamo dobre ceste, ki vodijo naravnost v Edversville, Springfield, Peorijo, Rock Island, Minneapolis in v Kanado. Miljo od tu vodi bulevard v Maryville proti jugu, na vzhodu pa v Pochontas, Ephingham, Ill., Terre Haute, Indianapolis, Chicago, Columbus, O., Stubenville, Pittsburgh, Rochester, Wilkesboro, Laiburg, Pa., in od tam celo v New York.

Vozne ceste po Illinois in Indiana so veliko boljše kot pa v Ohiu in po Pennsylvaniji ali New Yorku. So precej dobre, torej če ima kdo kak polomljen ford, naj se ne boji priti sem, saj tu še jaz dosti dobro izhajam, ki imam "special motor" ali kakor že pravijo šajtrge s enim kolesom, pa se nikdar ne prevrnem, ker nikdar ne grem s njim na cesto.

Le potrpijen je imejte in pridite sem okoli, da nas bo več skupaj. Tovarna za barvo bo pričela obratovati in tudi drugod pokazuje, da se bo malo izboljšalo, to da vse to le počasi napreduje.

Rojaki po Pennsylvaniji, ki delate nečedno delo, opustite leto. Ne kradijte kruha svojim bratom in stojte trdno v boju za pravico. Žal je po Pennsylvaniji še več krajev, kjer obratujejo tudi rojaki od avita do mraka, hodi v rove že ob starih zjutraj, domov pa prihajajo ob devetih svečer. Tem ljudem bi svetoval, naj ostanejo doli v zemlji in se pečajo, da se jim ne bo nikdar treba umivati. — Pozdravim zavedne stavarje. — Stive Fabjan.

Bentleyville, Pa. — Dolgo časa ni bilo dopisa iz naše naselbine, zato bom jaz malo opisal, kako se tu imamo v današnjih časih. Vsi enaki nismo, za to pa se meč delavstvom seveda najde tudi kak najetež. V Cokesburg Junction se je vrnila 17. t. m. velika seja, kjer so sklenili ustaviti štiri ali pet ljudi, ki so še v dno delali in se jim je to tudi takoj posrešilo. V Washingtonu, Pa., so najeli do tristo petdeset pretepašev, ki naj zastopajo proti nam. Ne kaže nam torej drugega kot takoj pobrati naše stvari in abe-

žati. Za vsako ceno bi radi ta postavili najeteže, ki ne vem, odkod jih dobivajo za celo to okolico.

Vse pokazuje, kakor bi bila zanje zadnja ura in je to zadnji veliki polkus, da bi razbili stavko. Stavkarji moramo biti valed tega še toliko bolj navdušeni in nemahljivi pri svojih zahtevah. Stojmo rano ob rami in kompaniji ne bo pomagal cel bataljon pretepašev, samo držati se moramo in do zadnjega ohraniti zavest. Ne pozabimo, da se sedaj gre tudi za boljši obstanek naše mladine, zato bodimo toliko bolj solidarni ter ne odnehajmo niti za las. Naši potomeci bodo enkrat govorili o svojih starih kot neustrašenih boriteljih, zato bodimo v resnici to.

Kjerkoli je kak dopisnik od zavednega delavstva, zapišite ga v knjige z debelimi črkami, da ne bo izbrisan nikdar. Le pomislite naj, kako žalosten bo zanje polsaj, ker sedaj opravljajo delo in pomagajo izkoriščevalcem delavstva. V tla bodo morali gledati, ko se bodo po končani stavki srečali z zavednimi delavci. Če bi bili vsi na eni strani, bi gotovo že bila upadla občnost podjetnikom.

Opisati moram malo slovenskega organizatorja, ki je dosedaj deloval po Arkanzasu, a menda nima več tam dela. Dobro udriha po naši "Prosveti" in po "Proletaru" in pravi, da smatra "Kranjce" za napredne, samo ta dva lista, da ne pišeta prav. Kdaj je že videl, da Prosveta ali Proletar pišeta šez delavce, spleb bi rad vedel, če ju kdaj čita. Dopis, v katerem je snov za korist delavstva gotovo nikdar ne roma v koš, posebno če bi bil dopisnik naročnik na list.

Rad bi vedel, kakšen list spleh ugađa dotičniku; brskone samo kak šmokavzarski list. Udriha po socialistih, ne spominj se pa več, kak socialist je bil, ko je prišel v to naselbino. Po cele ure je držal govor na seji v korist socializma, danes pa je vse to pozabil. Zatrjuje, da socialisti ne bomo nikdar prišli kam naprej, oni pa bodo, ker so s njimi kapitalisti, seveda morajo biti tudi oni s njimi. Ko je prišel v to naselbino kot član unije in "strog socialist" s svojim partnerjem, sta trčila oba, da bosta spreobrnila ljudi, ki so še zabiti. Kmalu se je pokazalo, kako neodkrita sta biti tako zatrevanje. Oni, ki je prej na vse pretege trdil, da je socialist, sedaj dela nekje na Fayette co., in ima \$14 na dan. Ali dela v rovu ali je kot kak pretepaš? Zadržno ne delo je prišel pogledat domov k svoji ženi opolnoči — menda se boji dneva. Kakor se sliši, je tu okoli dovolj takih ljudi, člani unije pa moramo prenašati likaniranje vse dni odkar ne delamo, od strani takih pretepašev.

Ko bo zopet kaka konvencija naše jednote ali kaj podobnega, da bo šel tja kot delegat, bo imel precej opravka, da bo delegatom vse prav razložil. Ni mu treba misliti, da pridejo na konvencijo SNPJ bedaki in da bodo ravno njega pričakovali. Vedno nas čakaeta samo lopata in kramp in tako tudi njemu ne utečeta.

Rojaki, stopimo v vrste zavednih delavcev, ki zahtevajo, da jih bogata dežela naplača za trdo delo in ne, da moramo stradati pri mukopolnem delu in vzile vsemu bogastvu, ki ga ima dežela. Pozdravim vsem stavarjem šrom Amerike, onim pa, ki so eoklja vsemu napredu in samo v škodo šlovetva, mlinski kamen za vrat in v morje s njimi. — A. H.

Hermine, Pa. — Ali se ne more temu odpomoči, da je westmorelandski okraj tako redoviten za dobivanje najetežev kompaniji. Ne vem, kaj je temu krivo. Temu je nedvomno kriva nesolidarnost delavcev. Razočarani gledamo, odkod kar v trumah prihajajo črni najeteži opravljati delo. Resnica je, da je bilo dovolj brezposelnih ljudi, ali toliko jih vseeno ni moglo biti. Nekateri govorijo, da ti najeteži prihajajo iz unijskih rogov okraja Pittsburgha, Pa. Ne morem trditi, koliko je resnice na tem, verjetno pa je vseeno, ker je mnogo takih ljudi, da jim ne bi dala šilca prej-miru, dokler ne spravijo svojega bližnjega v nesrečo.

Valedtega bi svetovali, da bi po unijskih rovih uradniki lokalov malo pregledali, kako stvar stoji; kje se nahaja njih članstvo. Ali je še na stavki, ali morda dela v tovarnah ali pa stavkovkazi po westmorelandskem okraju. Minut teden se je nekdo tu izrazil, da po Pittsburghu in okolici pri veliki kakor za malo reberjo, ni po-

blekih akterj nič več moč doma; da se same žene in otroci dolgočasijo. Zato je priporočljivo, da bi tudi po naselbinah s unijskimi delavci obdržali seje ter ako ni možno in samostojno, bi se informirali pri njih ženah, kje so zaposleni. Na tak način bi se prebrlo merikomu opravljanje dela med sedanjem stavko v rovih. Iskalili bi lahke kakega unijskega kot največjega odpadnika.

Ne štejte si v sle oči, ki ste na stavki, kajti razlog je, da je neslošno, če se kdo toliko spozabi, da gre iz unijskih vrst in opravlja delo med stavko svojih sotrpilcev. Kake pa bomo prišli na tak način do kake zmage? Po unijskih rovih so odločili svoje orodje in prišli iz unijskih rudarjem na pomoč ter sebi zaglurali boljši obstanek. Ostalo je res nekaj lojalnih kompanij, ki pa ne bi delali kvara, če bi se hodi-li sem iz drugih krajev.

Pri takem razmišljanju mi pride na spomin, ko sem bil pred poldrugim letom na obisku v Washingtonu. Bili smo pri najboljši volji, tedaj pa me nekdo nahnul: "O, ti si prišel iz Sibiri-je, tam so najbolj nasadnjaki ljudje." Takih in starih obtožb in povk je padla na mene cela ploha. Sedaj pa se oziram včasih pri šolanci in pri skladišču vidim onega rojaka, s "sui" škatljice v rokah, vedno pripravljene prevzeti častno mesto med najeteži. Kdor najbolj križi o svoji izobrazbi in naprednosti, ta je nevedno najprej pripraviljen pomagati pri kakem nasadnjakstvu. Tako se časi spreminjajo. Zatoorej stojmo "nasadnjaki" v vrstah do smage, če je prej ne bo, bo pa tedaj, ko bodo najeteži zastavkali.

Nikakor ne smemo govoriti ali oporekati, da bi bili oni škodljivci za strice same ali ameriške justice. Danes, ko je ravno gospodov dan (nedelja) so še nekateri ob petih jutrajši na delo; njihove zgrejene žene pa so trumoma drle v cerkev k deseti službi božji prosit božjega namestnika, da blagoslovi delo njihovih mož, njim in deputijem pa "olajša" življenje.

Pozdrav vsem stavarjem šrom Unije. Stojmo trdno v naših vrstah do zmage. — Švajnar.

Burgesstown, Pa. — Odkar je stavka premogarjev, se bavimo z domačim delom in pridne štimo dopis iz različnih naselbin o stavki rudarjev. — Tukajšnji premogarji še nismo toliko prizadeti, ker še 1. aprila smo še nekaj delali in vsak si je kaj malega prihranil.

Tudi nam "odpadnikom" rdečkarjem pride v roke Kasimirjev list "Edinost". V št. 70 se je oglašil tukajšnji rojak, da mi "odpadniki od cerkve" konje spuščamo in lovimo vrabce, "nikelne" ter še ostalo vrsto sraven pa zapijemo, mesto da bi kaj darovali za katoliško cerkev.

V naselbini nas je precejšnje število Slovencev, ki lastujemo vsi svoje domove in še celo samostojniki — pečlarji niso brez njih. Kdor pa nima doma, se tudi lahko bori proti delavskim nasprotikom.

Kasimir pa v resnici kasi mir med svednim delavstvom in njegov list "Edinost" naj predvsem tiskaio unijski delavci, potem se bo šele lahko strinjali s delavci. Svoje oves in koštruge naj ima pri sebi, da mu jih ne bodo zmešali rdečkarji in prebarvali s rdečo barvo. — Poročevalec.

Duluth, Minn. — V "Edinosti", št. 64 z dne 1. julija štimo dopis iz Dulutha, Minn., s podpisom Žuženberčan. — Torej tako, prijatelji, pravila, da nam je nekaj ispodletelo. Kaj pa nam je spodletelo, tega ne pove. Pravila, da ste ustanovili novo društvo K. S. K. J. Prav lepo, brate; nič hudega ni v tem, verujem, da si delati preveč strahu o "ta rdečih", kajti mi še nismo nikomur škodovali in tudi zapreke vam ne delamo pri ustanovitvi raznih društev.

Povedati moram, da se mi čudno zdi, kakor ti rojaki ustanavljajo društvo za "business", ker konstatirati moram, da pri društvu, katerega sem jaz član, ni nikakega "businessa" pač pa imamo redne seje vsak mesec in tam gremo po dnevnem redu ter plačujemo assessment na naše podpore. Zdi se mi, da je Žuženberčan prav mlad naseljenec tu v Duluthu, drugače nas bi ne napadal in se pri tem skrivaj za hrbet uradnika "Edinosti". Če ve za kake fakte bi se ne smel skrivati, temveč podpisal bi se s polnim imenom.

Kar sem prej rekel, da si še jako mlad v tej naselbini, mora bi-

ti res, če bi bil tu dalje in mislil s svojimi možgani ter ne deloval po diktaturi kake druge kreature, bi ne prišel s takimi šenšlami v javnost. Povem ti, prijatelji, da sem eden ustanoviteljev društva Leo Tolstoj, št. 205 SNPJ, ki smo ga ustanovili pred devetimi leti. Ali veš, da smo ustanovili naše društvo z možmi, ki so trdno verovali v katoliško vero in še danes verujejo, poleg tega pa smo bili in smo sraven taki, ki ne damo na vero popolnoma nič!

Toda brate, mi smo delovali složno, nikdar nismo drug drugemu predbacivali, versko ali kako drugo prepričanje. In društvo je raslo v složenosti do tedaj, ko je prišel vaš "častiti" pop v naselbino. Od takrat je vedno šlo prekovanje in vpitje proti nam, še celo tako daleč je prišlo, da so bili člani našega društva toženi in so izgubili očetje nedolžnih otrok dela. Razni verski fanatiki so s tem grešili proti božji zapovedi: ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega. Zapomni si to, da mi še nismo nikdar pripravili ob kruh nikogar dočim se v vašem tabornu to godi še danes. Torej ne metaj blata, ki se drži vas, v druge, kajti a tem se ne boš očitil.

Govorijo tudi, da je bil od tu poslan nekdo v Michigan, kjer je nabiral "napredne katoličane" in jih pripeljal sem v Duluth, da so tu dobili delo, medtem so bili nekateri močje tu že daj časa brez dela in ga niso mogli dobiti. Take okoliščine so zopet dokaz, da je tu na dnevnem redu denunciranje od strani "častitega gospoda", kar nikakor ne morejo trditi o nas, ki smo bili po njih denuncirani, temveč morajo priznati greh sobi, če hočejo biti odkritrosrčni. Položite roke na prs in priznajte, da ste nekateri dobili delo skozi mojo malenkost. Pa nič za to; ne povem tega zato, da bi se hvalili, temveč da boste spoznali, da ste na krivem potu vi, ki nas hočete pokazati svetu za bedake ali psičke.

Pravila, da se na naših sejah zbiramo okrog "badeljnov", napolnjenih z "munjajnom". Brate, sedaj pa si prišel do točke, pri kateri te moram pozvati, da prideš na dan s dokazilom, kje smo se zbirali za kako sejo in da smo imeli steklenice napolnjene s "mesečino". Dokaži, če veš, če ne, pa moram misliti, da si bil ti pol tiste tekočine, ko ti je nekdo narekovali oni dopis in si pri tem videl, da je vse rdeče, česar pa si tako vstrašil, da hočeš vse zvrniti na nas.

Obdeluješ nas s nemneži in drugimi priimki. Ali je to Kristov nauk? Ali je kdaj Kristus rekel, opaj, prekolni in denunciraj vse, kar ne trobi v tvoj rog? Ali je kdaj ušil, da jemljí kruh iz ust nedolžnih otrok? Povej, če je Krist to učil! Če ne moreš tega dokazati, potem moraš priznati, da grešiš zoper nauk Krista in zato boš šel v pekel.

Takole je bratje, delavci. Vidi-te, da imamo še dosti sotrpilov ki so še orodje onih, ki zavirajo napredek in dokler bo tako, si ne moremo misliti boljših časov. — John Kobi.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Delavski položaj v Kanadi. Po uradnem poročilu je v Kanadi 43.141 brezposelnih delavcev, ki se dele po provincah kot sledi: Ontario, 10.811; Quebec, 9500; Nova Scotia, 7800; Alberta, 4225; British Columbia, 7368; Manitoba, 1,865; Saskatchewan, 1,722. — V Alberti in delu British Columbij je stavka premogarjev. V Novi Scotiji je velika stagnacija v je-karski industriji. — Mesece maja t. l. je bilo v Kanadi 30 stavk, v katere je bilo zapletenih 13.186 delavcev, ki so izgubili skupaj 278.160 delovnih dni. Več ko polovica teh stavk traja še danes.

Boj kovinarjev v Belgiji. Ekskutiva organizacije kovinarjev v Belgiji je privolila v znižanje meze za pet odstotkov spolno v vsej industriji. Članstvo organizacije se je pa uprlo temu sklepu izvrševalnih odborikov in kovinarji v Ghentu, Antwerp in drugih industrijskih središčih so rajši zastavkali kakor da bi sprejeli znižanje meze. Kovinarji v Flandriji se tudi puntajo in zahtevajo izredno zborovanje organizacije, ki naj dožene, a kakšno pravico so izvrševalni odborniki privolili v znižanje meze brez dovoljenja delavcev. Meze so bile znižane pred preteco, da so padle cene živilom. Kakor nalašč se je za kruh podražil za deset centimov pri kilogramu.

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Iz švedščine preložil F. J.—o.

(Dalje.)

"Kdo je mogel takrat vedeti, da bo šla moja zaroka k vragu, Paqueno? Povejte mi, kdo?"

"Nikdo, vaše visočanstvo, toda žalibog, tako je bila naša usoda. Knez Nikolaj je rekel svoj ne... in velika knežinja. Oiga je bila njegova poslušna hči. On je umrl, ne vem, ali je visočanstvo bralo pred gar meseci to novice v novinah. A nama visočanstvo preti nevarnost, da naju čez nekaj dni razkrinka prokleti Semjon Markovič kot popolnoma navadna zločince. In sedaj? ... Jaz sem prepričan, da bi bilo delo, ki sva ga sgrešila, v obeh sveta zločin in podlost... toda, kakor obžalujem vse to, kar sva naredila takrat, vendar mislim, da stvar ni tako huda! Najine namere so bile najboljše in bog je nama priča, da nista porabila denarja v svojo lastno korist. Ako bi se v tem smislu izpovedal svojim učiteljem, čestitim očetom jezuitom, prepričan sem, da bi odobraval najino postopanje. Toda jaz žalibog vem, da sodi posvetna pravda o teh stvarih drugače. Ona bi smatrala našo zadevo za zločin brez oziroma to, kdo je mogel imeti od nje koristi.

Veliki vojvoda je udaril s nogo ob tla, da so zarvenele stare marmorne ploče.

"Ako gre to tako naprej, potem se zblaznim" je zaklical — "danes stojiva tukaj, dragi Paqueno, in čakava, da naju fotografirajo za vse bulevarne liste vsega sveta, da novinarji mazači napišejo veličasten naslov: 'Nova razkritja iz evropskega gnojila!' — 'Nove pustolovščine doma Ramona' in tako dalje. — 'In kaj sva dobila od teh ubogih 200 tisočakov? Ako se prav spominjam, ste poravnali iz te

svote obresti, ki sem jih dolgoval raznim Judom! Ali ste mogoče iz tega denarja izplačali tudi Altensteina?"

Señor Paqueno je molče prikimal... veliki vojvoda pa je nadaljeval v istem tonu, z vedno izrazitejšo ironijo in zasmehovalnim izrazom oči:

"Vpoštevajte moje besede, dragi Paqueno! Danes je pekel, ako morate biti knez, vladar absolutist brez denarja. Ako smo prišli tako daleč, tedaj smo se najbolj približali anarhiji. Don Jeronimo je bil ravno tak siromak kot sem jaz, a on si je znal pomagati in bilo mu je dobro. Rodil se je v dobri, ki je odgovarjala njegovemu rojstvu. Ako je potreboval denarja, napljal je par govej svojim gusarskim ladjam, izropal in potopil je par trgovskih ladij. Nikdo se ni spodtikal nad tem! On je užival, veselil se je njegovih gradov, vsak dan je imel svoje zabave. Jaz pa, dragi Paqueno, do danes se nisem zgrešil nobenega zločina in se hranim ves ljubi teden z mršavi kuncu, obžalovanja vreden anarhizem. Hvala bogu, da sem za svoje delo neodgovoren. To je bila vedno tlažba v mojih žalostnih urah. Toda, da se popolnoma prepričam o svojem stanju, pokličem na dvor specialista za duševne bolezni. Ako mi on izda uradno zdravniško spričevalo, da nisem popolnoma pri sebi... tedaj sem se izmuzal iz vsega. Samo ob sebi je razumljivo, da to spričevalo tudi dobim. Človek mora biti na koncu vendarle norec, ako hoče ostati vladar Minorke."

"In kaj bo z menoj?" je vprašal señor Paqueno s glasom, ki je drhtel kot trepetlika.

Veliki vojvoda je začel hoditi po sobi gorindol s počasnimi šepavimi koraki. Ko je končal señor Paqueno, se je vstavil pred njim in izlegel svoje roke:

"Ljubi, stari Esteban! Oprostite! Mislim sem, da razumete moje šale... bile so neumnice kot navadno! Stvar je vendar popolnoma jasna; v ti zadevi stojiva in padeva skupaj! Toda bodite popolnoma mirni; na koncu konca se

najdeva načine in pota, da se vzdrživa nad vodo. — Sicer pa, kdaj zapade to najnevarnejše vseh dolžnih pisem!"

"Visočanstvo, 13. marea, podpisano je bilo 13. marea 1908."

"Danes je 13. februar, torej še mesec dni imava časa... In Markovič? On zahteva seveda vso vso to?"

"Tega ne verujem, Markovič se bo že zadovoljil z manjšo vsoto!"

"Hm, hm, jaz slutim, kaj naj pomenja tako popuščanje. Ne, stvari se morava enkrat za vselej znebiti. Jaz ne morem prenašati in misliti, da bi me taka stvar še dalje vznemirjala. Mesec dni imava še časa, da preskrbiva Markoviču teh 200 tisočakov, a za ta čas potrudite se, dragi prijatelj Paqueno, da najdete tega ali onega čestitega patra jezuita, ki je napisal kako znamenito delo o vesti in dolžnosti. Čutim, da potrebujem v tem vprašanju duševne tolažbe."

Po teh besedah je nadaljeval don Ramon svoje šetanje po sobi. Dasi je bil v njegovih besedah izraz lahkomiselnosti, vendar je señor Paqueno opazil, da ga je zapustila ona dobra volja, s katero je stopil v kabinet. Mrzlično je odgrl okno in zrl na pristanišče, če ga vode so blestele v zaspanem valovanju, zrl je na male hišice, ki so se dvigale na terasah... Palme so šepetale v jutranjem vetru nerazločen šum je prihajal ssemkaj iz cest prestolnice in ko je zavlel veter, je zadrlalo od pristanišča sem po katranu... Nenadoma se je obrnil veliki knez k Paquenu, premeril ga od pete do glave in rekel:

"Ali je Holandec še tu?"

"Kdo, visočanstvo?"

"Bekker!"

"Da, je še tu! Vaše visočanstvo je dobro poučeno o vsem! Kje ste izvedeli njegovo ime?"

"Vraga, kje — v Minorci! Torej še vedno tu! To sem si tudi mislil! Njegova zastava vihra na hotelu. Kaj dela še vedno tukaj?"

"Ne vem, visočanstvo! Največ prireja izlete po otoku; pravijo da dela fotografske posnetke za neko inozemsko podjetje."

(Dalje prihodnjik.)

VESTI IZ PRIMORJA.

K zmagovalnemu pohodu italijanske kraljeve dvojice v sosednem osmiju. Pretekli teden je potovala italijanska kraljeva dvojica po sosednem ozemlju, kjer ji je prirejale meščanske prebivalstvo lažke in slovenske narodnosti priredne ovacije. Tržaška "Edinost" je pisala o njegovem prihodu na dolgo in široko, celo pesmi Emanuelu na čast, je priobčila v slovenskem in laškem jeziku. Mislimo, da ni odveč, če se dostavimo, da je podčrtavala tiste srbske stavke, ki jih je govorila kraljica z dr. Wilfanom in drugimi tržaškimi prvaki. Laška kraljica je — slovenskega rodu, tako so se širokoustili ubogi na duhu. Laški socialistični časopisi so bili svede drugega mnenja. Ker so njihove napitnice zelo zanimive, priobčujemo "najlepšo", ki je izšla v gorilnem republikanskem listu "Liberta" v sledeči doslovni obliki: "Rečnica je samo ena in ta je točno ta: da Julijka Benečija ne sme niti vedeti o prihodu N. V. kralja. Da ima vladar naše lepe dežele (do kdaj?) vso pravico, da vlada svojo državljansko svobodo in prepotuje Italijo podolž in popreč, noče nihče dvomiti. Toda tepci naše meščanske družbe hočejo dati njegovemu prihodu v Julijko Benečijo pomen, ki ga nikoli ne more imeti. — Po kaj prihaja gospod Viktor Emanuel sem gor! Kaj prihaja predstavljati? Kajti če misli v svojem visokem in ponosnem molku trgati med ljudstvom, zbranim ob mimo-hodu kraljevih avtomobilov, cvetk navdušenja, se jako moti. Pravega ljudstva ne bo sraven niti sence: Pač pa bo tamkaj mnogo mumij, ki se smrdi po dunajskih muzejih; kameniti stebri v fraku, ki so bogve kolikorkrat upognili kolena pred proslulim schoenbrunskim tigrom: figure, ki nosijo danes naslov senatorjev in kavaljerov. In okoli mumij bodo vihrala bela oblačila množičnih deklic, ki jih bo meščanska velikodušnost senatorjev in kavaljerov prisilila, da bodo podajale cvetice, ko bo šel mimo "zvilečni" (ali niso ravno tako nazivali prejšnjega vladarja?) vladar. — Toda Njegovo Veličanstvo prihaja med nas predstavljati Italijo. Ta je pa debela, Italiji sta najmanj dve: Italija bankroterjev, falirancev, slideritov, morskih psov, tatov vseh vrst, morilcev vseh osvobojenih in neosvobojenih dežela, birokratov, komisarijev. Mosconijevga tipa in toliko drugih več ali manj slavni kobilice, ki ne obzirajo samo dežele,

ampak tu, kjer bi bilo najbolj potrebno pokazati toliko opevanu tisočletno latinsko kulturo, sramote ime Italije. — Ali je to Italija, ki jo predstavljajo kralji? Slaba kupčija, zares. S to Italijo nimamo ničesar skupnega, ako ne krutosti vlade in prijetnosti reakcije. — Naša Italija, ki jo naše ljudstvo ljubi in razume, je pač vse druga. In kralj je ne more predstavljati. To je Italija vseh tlačanih sil. Italija ljudi, ki delajo in žive v revščini. Italija mož, ki se jim more oditi le ena krivda — da so namreč rešili celo domovino, a se niso znali otrestiti ubi, ki jo okužujejo in zajedajo. — Ne vemo, če pristojna malemu kralju, da pride v Julijko Benečijo prevzeti odgovornost za vse zlorabe, zatiranja, barbarstva in umore, ki so se izvršili na škodo našega ljudstva v imenu Italije. ki jo on predstavlja. Tega tudi vedeti nečemo. — Gotovo je samo eno: da naše množice žvižgajo na vse kraljeve kočije in avtomobile: da naše ljudske množice hočejo, da pomenja odrešenje kruha in ljubezen, ne pa preganjanja, tlačanja, zločini, brezsrčnosti; da naše ljudske množice hočejo, da bodi Italija domovina, ne pa hika sramote, sodelovanje, temelječe na medsebojnem zaupanju, ne pa konkurenca, plodonosno delo, ne pa brezposelnost, evetoč obilje, ne pa revščina. — Toda tega zvilečni potnik ne more nikdar razumeti. Kajti kraljeva potovanja se narejajo v Italiji ravno tako kakor drugod, vedno po enem kopitu. Zastave in mlaji, da zvišeni gospod ne more zazreti revščine v ozadju. Narejene Potemkinove vasi nikakor niso posebnost caristične Rusije. Jutri bo Julijka Benečija nekaj vedela o njih. S to razliko, da bo našel kralj ob svojem potu na mesto proclaj lepih hiš toliko smrdeče mrhovine naše politike. In ako si pri tem ne bo zatimil, nosu, bomo opravičeni dvomiti, da teče po njegovih žilah res najčistejša plemenitaška kri. — In sedaj naj le pride. — Toda gotov naj bo, da ga ljudstvo ne mara. Ne marajo ga delavke množice. Ne marajo ga množice poljskih delavcev. — Kaj ostane potem še od prebivalstva, ki naj se naslaja ob njegovem pogledu? Zelo malo. — V tem pa ključemo ljudstvo kakor lanko le-

to: "Ven z zastavami ob kraljevem dohodu! Toda bodo to naše zastave! Črne zastave in črne preproge! V znamenje protesta proti vsem krivicam, ki nam jih je prizadejala oficijelna Italija! Proti zatiranju svobode! Bodi en sam klic protesta in upanja: Živela republika!"

IZ UPRAVNIŠTVA.

Pozivljajo se vsi bratje tajniki in sestre tajnice naših društev S. N. P. J. in tudi vsi drugi zastopniki lista Prosveta, da se kolikor je največ v njih moči potrudijo sedaj, ta in drugi mesec in pobe-rejo naročnino od naročnikov na Prosveto, katere v veliki večini poteče s dnem 1. julija. Bratje in sestre, upoštevajte to! List je vaša lastnina in ako mu želite dobro, tedaj boste nedvomno prisločili na pomoč sedaj in izvršili svoje delo. Apeliramo na vse naročnike Prosvete, ki jim naročnina poteče, da isto pravočasno ponovijo bodisi pri tajnikih ali drugih zastopnikih, ali pa naj pošljejo denar naravnost upravnštvu lista. — Filip Godina, upravitelj.

SEVEROVA ZORAVILA VZORZUJEJO ZORAVLJE V DRUŽINAH

Suhe Mrtve Lase
mojste preprečiti in dati lasem
tako mehkoč bijost in lepoto
katere si vsakdo želi ako
nadenite

SEVERA'S HAIR POMADE

Izvirna priprava za nego las
idealna, zadržljiva, in čista.

CENA 25c
Vprašajte v lekarnah

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave.,
NEW YORK, N. Y.

ZASTOPNIŠTVO

Slavenska Banka D. D., Zagreb,
Prva Hrvatska Banka, Zagreb,
Hrvatsko-Srpska Banka, Beograd,
in njih podružnice v Jugoslaviji.

Imenuje v gotovem AMERIČKEM
dolarju v dinarjih in kroatih
v slovenskem kraju

POTOM POSTE IN BRZOJAVNO.

PRODAJAN RIFKARTE ZA VSE
LITRE

VAM PREBEREM ROJAKE IZ
STAREGA KRAJA.

ORAVLJAN VSE BANČNE
POSLE.

PREJEMAM DENAR NA VLOGE
IN PLAČUJEM 4% OBRESE.

Pišite po cenik.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave.,
NEW YORK, N. Y.

F. M. Dostojevski:
BESI
Roman v treh delih.
Preložil Vladimir Levitik.

(Dalje.)

"Od sinoči sem premislil stvar," je začel prepričano in metodično kakor vaej. Niti še bi se bila udila zemlja pod njim, bi menda ne bil izpremenil poudarka ali tudi le najmanjše note v metodičnosti svojega izvajanja. "Po treznem premisleku sem spoznal, da zamišljeni umor ni samo izguba dragocenega časa, ki ga lahko uporabimo v stvarnejše in bližje namene, marveč da tudi predstavlja tisti pogubni zavinek z normalne poti, ki je smerom najhuje škodil stvari ter odvrnil njen uspeh za cela desetletja, izroča je njen interes lahkomiselnosti in politikom, namesto štim socialistom. Prišel sem na sestanek zgolj zato, da v obče avarilo protestiram proti nameravanemu dejanju, nato pa se odstranim od te minute, ki jo bogve zakaj imenujete minuto nevarnosti. Odhajam, ne iz strahu pred to nevarnostjo, niti ne iz sočutja do Šatova, s katerim se nikakor ne mislim poljubljati, nego edino zato, ker vna ta stvar od začetka do konca kričeče nasprotuje mojemu programu. Kar pa se tiče ovadbe in vladne podkupljenosti, ste zastran mene le-ko brez skrbi — ovadbe se vam ni bati."

Obrnil se je in šel.

"Hudiča, zdaj jima gre naproti in posvari Šatova!" je kričnil Pjotr Stepanovič ter izdrl revolver.

Šlišalo se je, kako je napel petelina.

"Lahko ste prepričani," se je okrenil Šigaljev, "da nemara pozdravim Šatova, če ga srečam gredoč, toda svaril ga ne bom."

"Ali veste, gospod Fourier, da utegneta drago plačati ta svoj korak?"

"Izvolite si zapomniti, da nisem Fourier. Ako me zamenjate s to sladko, abstraktno mavro, dokazujete samo, da vam je moj rokopis docela neznan, čeprav je bil v vaših rokah. Glede vašega mlačevanja vam povem, da ste napeli petelina čisto zaman in zase v najneugodnejšem trenutku. Ako pa mi grozite za poznejši čas, si napravljate spet zgolj nepotrebne skrbi: ustrelite me ali ne, prej ali slej se vendar oprimate mojega sistema. Lahko noč!"

Tisti hip se je razlegel iz parka žvižg, od ribnjaka, dvesto korakov ododot. Po sinočnjem dogovoru je Liputin takoj odžvižgal; v ta namen je dopoldne kupil na trgu lončeno otroško piščalko, ker se ni mogel zanesti na svojega dokaj brezobna nsta. V Šatovu ni vzbudilo žvižganje nikake sumnje, ker ga je bil Erkel še pripravil nanj.

"Ne bojte se", je pripomnil Šigaljev prepričevalno, "ognjem se ju, da me niti ne opazita."

Nato je krenil brez naglice domov ter izgubil v temnem parku.

Danes je znano tja do najmanjših podrobnosti, kako se je zgodilo strašno dejanje. Najprej je Liputin sprejel Erkel in Šatova tik pred vtili-

no; Šatov ga ni pozdravil, niti mu ni podal roke, pač pa je naglo in glasno izpregovoril:

"Nu, kje imate lopato? In druge svetilke nimate? Ne bojte se, žive duše ni tod okoli, in v Skvoreniki vas ne slišijo, če bi prav s topovi streljali. Tukaj je, glejte, natanko tu, na tem mestu..."

In res je potikal s nogo deset korakov od zadnjega vogala votline proti goru. Tisti hip mu je planil Tolkačenko izza svojega drevesa v hrbet. Erkel ga je zgrabil od zadaj za komolce in Liputin odspredaj za vrat. Vsi trije so ga bliskoma podrli in pritisnili k tlem. Takrat je prišlo Pjotr Stepanovič s svojim revolverjem. Pravijo, da je Šatov še utegnil obrniti glavo k njemu ter ga pogledal in spoznal. Tri svetilke so svetile prizoru. Šatov je naglo in obupno zakričal, toda Pjotr Stepanovič mu ni dal vpiti: trdno in akurtno mu je nastavil revolver na glavo, pritisnil mu cev na sredo čela in — spustil petelina. Zdi se, da pok ni bil preveč glasan, zakaj v Skvoreniki ga niso slišali. Šigaljev je seveda slišal šal krik in strel, saj je bil kvečjemu tristo korakov daleč, toda po svoji lastni poznejši izpovedbi se ni obrnil, še ustavil se ni. Smrt je bila skoraj trenutna. Popolno razmodnost — ne pravim, da tudi hladnokrvnost — je ohranil edini Pjotr Stepanovič. Počelni je ter z urno, a trdo roko preiskal umorjenčeve šep. Denarnica je bila ostala doma, pod zglijem Marje Ignatjevne; našel je samo par brezpomembnih papirjev: trgovsko pismo, naslov neke knjige in star inozemski gostilničarski račun, ki ga je valjal bogve kakaj dve leti po šepih. Pjotr Stepanovič je spravil te papirje v svoj lastni šep, in videč, da stoji vsi v gruči ter brezdelno gledajo mrtlica, se je razjezil ter jih začel surovo zmerjati in priganjati. Tolkačenko in Erkel sta se takoj ovestila, stekla v votlino in prinesla dva kamna, vsakega po dvanajset funtov teže, ki sta ju bila še dopoldne pripravila ter krepko in trdno povezala z vrvičami. Ker je bilo določeno, da poneso truplo v tretji, najbližji ribljak in ga tam pogrešajo, so mu privesali en kamen k nogam, drugega ka vratu. Vezal je Pjotr Stepanovič sam, Tolkačenko in Erkel sta samo držala in podajala. Erkel je podal svoj kamen prvi, in dočim je Pjotr Stepanovič godrnjalje in zmerjaje vezal mrtlico noge in nanje ta prvi kamen, je držal Tolkačenko svojega ves ta dolgi čas na vrvičah, s vsem gornjim telesom močno in skoraj spoštljivo sklonjen naprej, da bi ga mogel podati brez zamude na prvo zahtevo; še na um ni prišlo odložiti breme ta čas na zemljo. Ko sta bila nazadnje oba kamna priveržana in se je Pjotr Stepanovič varaval, da vidi obraze navzočih, se je zgodilo mahoma nekaj tako čudnega in nepričakovanega, da so domalega vsi ospanili.

Kakor rečeno, so stali vsi razun Tolkačenka in Erkel kričimok. Virginakij je bil prišločel s drugimi vred, ko so navalili na Šatova, toda pograbil ga ni, še manj pa pomagal držati. Ljamsin se je šele po streli pridružil tovarišem. Ves čas tega nemara deset minutnega opravila s truplom se je zdelo, kakor bi bil sleherni izgubil del jasne zavesti. Stali so naokrog ter sijali, kakor da čuti-je dolejš namesto razburjenje ali nemira samo začudenje. Liputin je stal spredaj, tik zraven trupa.

(Dalje prihodnjik.)

Veliko potnikov.

V STARI KRAJ ODHAJA
valiko rojakov. Ako ste tudi
Vi namenjeni tja, tedaj naj-
bolje storite, ako potujete s
podpisano trdiko, ki jo znana
sarači točno postrobo in pri-
poročena od onih, ki so že po-
tovali.

IZ STAREGA KRAJA bo
prililo po 1. juliju deset vo-
dilo novih priseljencev. Ako
šelite tudi Vi dobiti hake oase
sem, tedaj nam pišite po na-
daljna točadna pojasnila.

PRI POSILJANJU DENAR-
JA se pred vsem važno tri stvari
in oceri hitrost, cena in var-
nost. Naša banka vam nudi vse
tri. Počinite se je torej vselj,
hudar pošljate denar.

Za vsa nadaljna pojasnila se
obrnite na

SLOVENSKO BANKO
ZAKRAJŠEK & ČEŠARK
70 — 9th Ave.,
NEW YORK CITY.

VSAK PREVIDEN VLAGATELJ VPOŠTEVA PRI NALOŽITVI SVOJEGA DENARJA

SIGURNOST IN DOHODEK

Vložite Vaše prihrane pri nas na

"Special Interest Account"

ker uživato te prednosti v polni meri. SIGURNOST vloge vam je najmanjša v pokritju s najboljšimi američkimi bondi, čisti DOHODEK pa iznaka 4% na leto.

Vloge se lahko začnejo: \$5.00, vse nove vloge, ki se vložijo do 10. julija obrestujejo se od 1. julija t. l.

GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE
Frank Sakser State Bank
82 Cortlandt Street,
New York City